

Περιβάλλοντα Μάθησης Ο Χώρος

Γιώργος Μητρούλια
Φένια Χατζοπούλου

Ο Χώρος

- Οι πρώτες προσπάθειες να οριστεί η έννοια του χώρου ανάγονται στους Προσωκρατικούς φιλοσόφους, πιθανώς ήδη στον Πυθαγόρα.
- Ασχολήθηκε και η κλασική επιστήμη, από τον Γαλιλαίο ως τον Νεύτωνα
- Έτσι άρχισε να διαμορφώνεται ο...
- **Σχολικός χώρος &**
- **Αρχιτεκτονική εκπαιδευτικών χώρων**

Για να κατανοήσουμε επομένως την αρχιτεκτονική γλώσσα που αναφέρεται στους ειδικούς χώρους θα στραφούμε προς την **παιδαγωγική επιστήμη** ανασύροντας από το πεδίο της τις έννοιες εκείνες που συνδιαλέγονται, επικοινωνούν & αλληλοεπιδρούν **με την αρχιτεκτονική**

Η ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

- Ο σχολικός χώρος, η συνισταμένη δύο υποστάσεων:
 - της γεωμετρικής
 - της ανθρωποκεντρικής.
- Η αίθουσα ενός σχολείου ως μια κατασκευή: απεικονίζει μια αντικειμενική πραγματικότητα, που παραμένει πάντα η ίδια, επειδή τα γεωμετρικά χαρακτηριστικά της παραμένουν τα ίδια
- Η αίθουσα ενός σχολείου που επηρεάζεται από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές

ΟΡΓΑΝΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Το περιβάλλον του νηπιαγωγείου αποτελεί ένα ανοικτό σύστημα μάθησης και περιλαμβάνει:

- **Τον εσωτερικό και εξωτερικό φυσικό χώρο,**
- **Τον τρόπο που δομείται ο χώρος και αξιοποιείται ο χρόνος, με βάση τις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών και τις ανάγκες των ατόμων που κινούνται μέσα σε αυτόν,**
- **Τις σχέσεις που αναπτύσσονται και τις αλληλεπιδράσεις που συμβαίνουν σε ευρύτερο κοινωνικό και συναισθηματικό επίπεδο.**

Μαθησιακό περιβάλλον & Πρόγραμμα Σπουδών Ι

Στο μαθησιακό περιβάλλον του νηπιαγωγείου ο **χώρος** οργανώνεται κατάλληλα ώστε τα παιδιά να:

- αισθάνονται μέλη της ομάδας & να διατηρούν τα προσωπικά χαρακτηριστικά τους
- επιλέγουν το **χώρο** που θα δραστηριοποιηθούν
- επιλέγουν τα υλικά που θα αξιοποιήσουν,
- αισθάνονται ότι τα έργα τους τυγχάνουν εκτίμησης και σεβασμού όταν τα βλέπουν να **διακοσμούν την τάξη**
- νιώθουν οικεία στο **χώρο**, & να προτείνουν και υλοποιούν αλλαγές

Μαθησιακό περιβάλλον & Πρόγραμμα Σπουδών II

Ο χώρος είναι διαμορφωμένος ώστε:

- να ευνοεί τις αλληλεπιδράσεις των παιδιών με αντικείμενα, συνομηλίκους και τον εκπαιδευτικό.
- να κάνει εμφανή τη σχέση & τη σύνδεση νηπιαγωγείου, οικογένειας και ευρύτερης κοινότητας
- να αποτυπώνονται η ιστορία, οι αξίες, οι διαφορετικές ταυτότητες και τα διαφορετικά οικογενειακά, κοινωνικά, πολιτισμικά περιβάλλοντα
- να διευκολύνει αυθόρμητες & καθοδηγούμενες διερευνήσεις των παιδιών.
- να υποστηρίζει την εφαρμογή ποικίλων διδακτικών στρατηγικών

Μαθησιακό περιβάλλον & Πρόγραμμα Σπουδών I

- Το μαθησιακό περιβάλλον του νηπιαγωγείου αντανακλά τις εκπαιδευτικές πρακτικές που υιοθετεί η εκπαιδευτικός και τις σχέσεις που αναπτύσσει με παιδιά και ενήλικες. Για να λειτουργεί το νηπιαγωγείο με βάση τις παιδαγωγικές αρχές του Προγράμματος Σπουδών, ο χώρος οργανώνεται κατάλληλα, όπως στα παραδείγματα που παρουσιάζονται στη συνέχεια: Τα παιδιά πρέπει να αισθάνονται μέλη της ομάδας και ταυτόχρονα να διατηρούν τα προσωπικά χαρακτηριστικά τους, τα οποία είναι σημαντικό να διακρίνονται στο μαθησιακό περιβάλλον. Επιλέγουν το χώρο που θα δραστηριοποιηθούν και τα υλικά που θα αξιοποιήσουν, με σεβασμό στις επιλογές των άλλων παιδιών. Αισθάνονται ότι τα έργα τους τυγχάνουν εκτίμησης και σεβασμού όταν τα βλέπουν να διακοσμούν την τάξη και να γίνονται αντικείμενο συζήτησης. Επιπλέον, νιώθουν οικεία στο χώρο, όταν με τη στήριξη της εκπαιδευτικού και τη σύμφωνη γνώμη της ομάδας, προτείνουν και υλοποιούν αλλαγές, αξιοποιώντας τη δημιουργικότητά τους.
- Ο χώρος είναι διαμορφωμένος έτσι ώστε να ευνοεί τις αλληλεπιδράσεις των παιδιών με αντικείμενα, συνομηλίκους και τον εκπαιδευτικό. Τα παιχνίδια, οι πίνακες αναφοράς, οι αναρτήσεις έργων, οι ανακοινώσεις των ομάδων, είναι στο ύψος και στη διάθεση τους και μαρτυρούν τα ενδιαφέροντα και τη μαθησιακή πορεία κάθε παιδιού. Τα υλικά του νηπιαγωγείου είναι ανοιχτού τύπου έτσι ώστε να εξυπηρετούν πολλές λειτουργίες, να εξάπτουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των παιδιών και να ενεργοποιούν την περιέργεια και τις αισθήσεις τους (π.χ. μεγάλα, πολύχρωμα πανιά, κουτιά/δοχεία διαφόρων μεγεθών και χρήσεων). Διαλύονται και συναρμολογούνται εκ νέου, με τον ίδιο ή με άλλους τρόπους και αξιοποιούνται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του παιχνιδιού ή των διερευνήσεων (π.χ. ένα παλιό τηλεκοντρόλ μεταφέρεται στη γωνιά του οικοδομικού υλικού για να κατευθύνει το ρομπότ ή το αεροπλάνο που κατασκεύασαν τα παιδιά). Την ίδια ευελιξία πρέπει να έχουν και τα έπιπλα που βρίσκονται στο χώρο έτσι ώστε να δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να χωρίζονται σε μικρές ομάδες, να εργάζονται ατομικά ή να συνεργάζονται με τη νηπιαγωγό.
- Ο χώρος του νηπιαγωγείου είναι οργανωμένος με τρόπο που κάνει εμφανή τη σχέση και τη σύνδεση νηπιαγωγείου, οικογένειας και ευρύτερης κοινότητας. Είναι σημαντικό να υπάρχει χώρος υποδοχής και επικοινωνίας με τους γονείς όπου περιμένουν όταν επισκέπτονται το νηπιαγωγείο ή όταν έρχονται να πάρουν τα παιδιά τους, γνωρίζονται, συζητούν και αλληλεπιδρούν. Την επικοινωνία και τη συνεργασία διευκολύνουν και οι πίνακες ανακοινώσεων όπου παρουσιάζονται διάφορες δράσεις, ενημερωτικά σημειώματα, πληροφορίες που αφορούν τις οικογένειες και την κοινότητα. Οι γονείς ενθαρρύνονται να κάνουν και οι ίδιοι ανακοινώσεις οι οποίες ενδιαφέρουν τη ζωή του νηπιαγωγείου.

Μαθησιακό περιβάλλον & Πρόγραμμα Σπουδών II

- Η ιστορία της κοινότητας, οι αξίες, οι διαφορετικές ταυτότητες και τα διαφορετικά οικογενειακά, κοινωνικά, πολιτισμικά περιβάλλοντα των παιδιών και των ενηλίκων που συμβιώνουν σε αυτό, αποτυπώνονται στο χώρο του νηπιαγωγείου και γίνονται σεβαστά. Υπάρχει, για παράδειγμα, ένας μικρός χώρος ανταλλαγής στοιχείων πολιτισμού με στόχο τη διαπολιτισμικότητα, έκθεση αντικειμένων και φωτογραφιών, αλλά και αντικείμενα καθημερινής χρήσης από τον τόπο καταγωγής των παιδιών, τα οποία αξιοποιούνται με διάφορες ευκαιρίες από την ομάδα της τάξης (π.χ. στις οργανωμένες δραστηριότητες ή τα παιχνίδια τους).
- Ο χώρος και τα υλικά διευκολύνουν τις αυθόρμητες αλλά και τις καθοδηγούμενες, από την εκπαιδευτικό, διερευνήσεις των παιδιών. Υπάρχει για παράδειγμα κασετόφωνο, μεγεθυντικός φακός, μπλοκ σημειώσεων, φωτογραφική μηχανή, για συστηματική παρατήρηση ή για εξερευνήσεις στον εξωτερικό χώρο. Υπάρχει χώρος όπου εκθέτονται τα στοιχεία που συγκεντρώνουν τα παιδιά, όσο διάστημα διαρκεί η διερεύνηση κάποιου θέματος, και ο οποίος λειτουργεί ως πηγή διαμορφωτικής αξιολόγησης αλλά και διαρκούς ενημέρωσης. Δίνεται χρόνος στα παιδιά, όταν εμπλέκονται σε διερευνητικές διαδικασίες, για να συλλέξουν δεδομένα, να τα επεξεργαστούν και να καταλήξουν σε συμπεράσματα και ουσιαστική γνώση, αλλά και χρόνος στην ολομέλεια για να συζητήσουν τα αποτελέσματά τους.
- Το μαθησιακό περιβάλλον ενεργοποιεί τις αισθήσεις των παιδιών με μια ποικιλία υλικών από τη φύση. Αρωματικά φυτά, λουλούδια, φύλλα, κοχύλια, φτερά, καρποί δέντρων, βότσαλα, νερό και άλλα φυσικά υλικά δίνουν τη δυνατότητα στα παιδιά να αγγίξουν, να μυρίσουν, να προσέξουν τη λεπτομέρεια, να θαυμάσουν χρώματα, σχέδια και σχήματα.
- Τα παιδιά στο νηπιαγωγείο δραστηριοποιούνται, μαθαίνουν, αλληλεπιδρούν και εκφράζονται με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους. Η διαμόρφωση και η ευελιξία του χώρου υποστηρίζουν την εφαρμογή ποικίλων διδακτικών στρατηγικών που ταιριάζουν στις ανάγκες παιδιών και ομάδων και ενισχύουν την διάθεση και την τάση τους για έκφραση με ποικίλα μέσα αναπαράστασης. Παρέχοντας ποικίλα υλικά και μέσα (π.χ. τέμπρες, ξυλομπογιές, υλικά για κολλάζ και κατασκευές με άχρηστο υλικό, βιβλία/κάρτες/αφίσες με έργα τέχνης). Η εκπαιδευτικός διευκολύνει το κάθε παιδί να επιλέξει αυτά που προτιμά και να αναπαραστήσει γνώσεις και ιδέες με τον δικό του ιδιαίτερο τρόπο. Στη συνέχεια, η εξασφάλιση περιοχών στο χώρο, κατάλληλων για έκθεση έργων που προκύπτουν από τις δράσεις των παιδιών (καταγραφές και δημιουργίες, ομαδικές και ατομικές, αγαπημένα αντικείμενα, εικόνες κ.ά.) επιτρέπει όχι μόνο την παρουσίαση του τρόπου δράσης διαφορετικών ομάδων ή ατόμων, αλλά και την ανταλλαγή και διαπραγμάτευση ιδεών, τον αναστοχασμό πάνω στη δράση ή στη διαδικασία που ακολουθήθηκε ακόμα και την ενεργοποίηση διαδικασιών αυτοαξιολόγησης. Η οργάνωση αυτών των χώρων και το περιεχόμενό τους δίνουν επιπλέον πολλές πληροφορίες στους γονείς των παιδιών για τη μάθηση που συντελείται στο νηπιαγωγείο και τις διδακτικές διαδικασίες που επιλέγονται.

Ο χώρος του νηπιαγωγείου

- Η διαδικασία στην Προσχολική Εκπ/ση χαρακτηρίζεται από ευελιξία στη διαδικασία & στην οργάνωση του Χώρου
- Το νηπιαγωγείο, όπως είναι συνήθως διαμορφωμένος ο Χ, περιορίζει δραστικά τις επιλογές του εκ/κου & του μαθητή, επειδή **«επιβάλλει»** μια εκπ/κή λειτουργία που περιλαμβάνει **τις κατευθυνόμενες / οργανωμένες δραστηριότητες της γ. συζήτησης ή «παρεούλας»** & ορισμένες, συγκεκριμένες **αυθόρμητες απασχολήσεις** με τα θέματα τα οποία ορίζουν οι «γωνιές».

- Πρώτη φορά που γίνεται λόγος για γωνιές στο νηπιαγωγείο είναι στο **Αναλυτικό πρόγραμμα του 1962 (Β.Δ 494/15.7.1962)** σύμφωνα με το οποίο προτείνονται γωνιές όπως *“της τραπεζαρίας, της κρεβατοκάμαρας, της κούκλας, κτλ, εις τας οποίας τα νήπια επιδίδονται είτε κατά μόνας είτε ανά δύο ή τρία εις τας ασχολίας ταύτας”*.
- Στο **ΑΠ του 1980 (Π.Δ.476/31.5.80)** και συγκεκριμένα στο άρθρο 3 αναφέρεται ότι: *“ο χώρος του νηπιαγωγείου πρέπει να διαμορφώνεται σε γωνιές ώστε η όλη οργάνωση του να ανταποκρίνεται στις πνευματικές, κινητικές, συναισθηματικές και κοινωνικές ανάγκες των νηπίων και να διευκολύνει την ατομική και την ομαδική εργασία.”*

ΑΠ 1989

- Στην πραγματικότητα, οι γωνιές εντάχθηκαν στο ελληνικό νηπιαγωγείο με το ΑΠ του 1989.
- Σύμφωνα με τις βασικές αρχές του ΑΠ, όπως αυτές παρουσιάζονται στο *Βιβλίο δραστηριοτήτων για το νηπιαγωγείο*:
 - η οργάνωση πλούσιου σε ερεθίσματα σχολικού περιβάλλοντος, θα βοηθήσει στην εκπλήρωση του στόχου του νηπιαγωγείου που είναι «η υποβοήθηση των νηπίων να πετύχουν **ισόρροπη και ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους**».
 - Η οργάνωση του χώρου σε γωνιές δραστηριοτήτων ευνοεί την **ατομική & ομαδική** δραστηριότητα και υποβοηθεί την **ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού**.

Η παρεούλα

Η παρεούλα

...και οι γωνιές...

Πόσο δημιουργικά χρησιμοποιούνται στο νηπιαγωγείο;

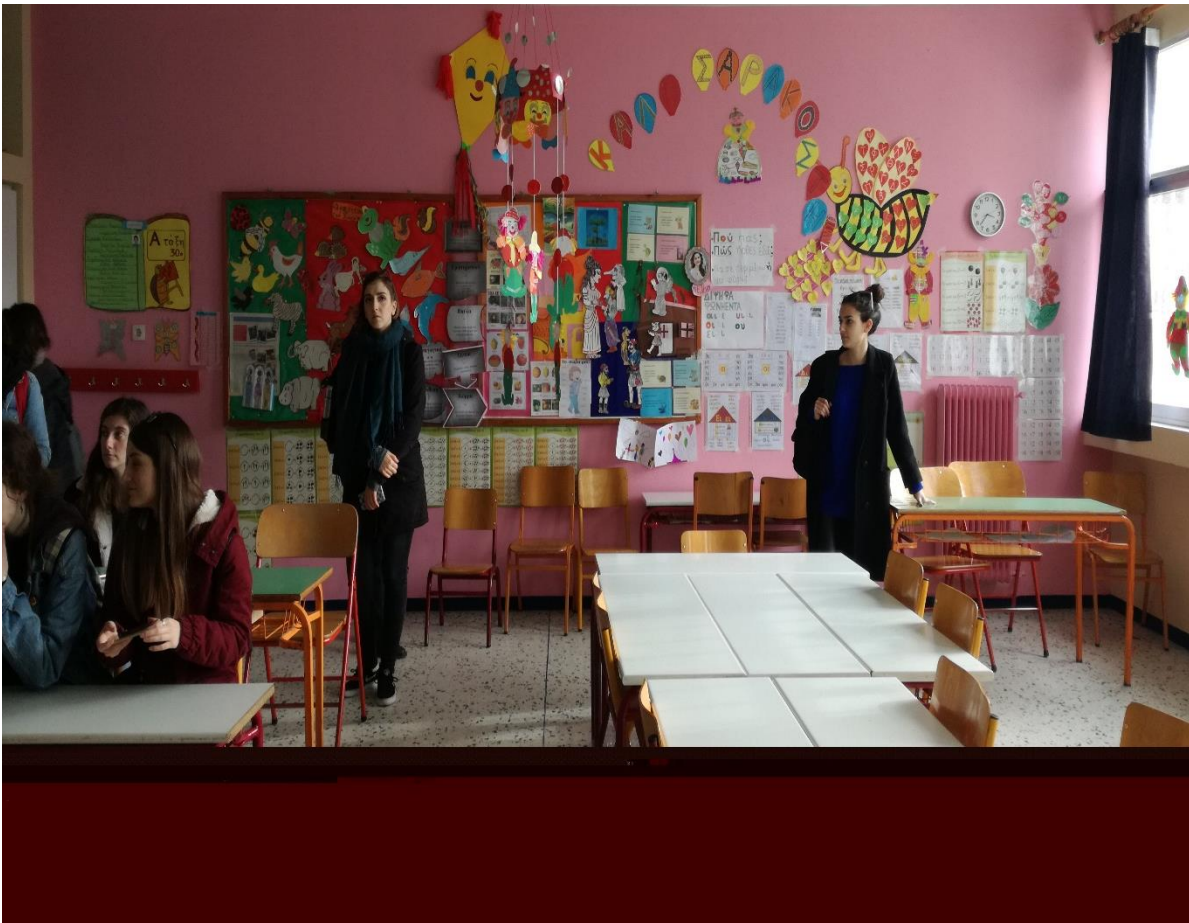

Η Μετάβαση...

- Στην Ψυχολογία η έννοια της μετάβασης ορίζεται ως το «πέραςμα» από μια δομημένη σε μια σχετικά «ανοιχτή» ως προς τη δομή της φάση ζωής.
- Από ένα ναι μεν δομημένο πρόγραμμα άλλα που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες & στις δυνατότητες του νηπίου
- Σε ένα αρκετά αυστηρά δομημένο πρόγραμμα (σχολειοποίηση) στο :
 - τρόπο διδασκαλίας & προσέγγισης των μαθητών από τον εκπαιδευτικό
 - διαφορετικό περιεχόμενο προγράμματος
 - καθημερινή ρουτίνα
 - Οι κλίμακες
 - Το παιχνίδι (γωνιές-ανυπαρξία γωνιών)
 - η αύξηση του αριθμού των μαθητών μέσα στην τάξη,
 - ο μεγαλύτερο χρονικό διάστημα μέσα στην τάξη, (διαλείμματα-ξεκούραση)
 - οι αλλαγές στον τύπο και το βαθμό εμπλοκής των γονέων
 - η αύξηση προσδοκιών για ατομική εργασία
 - η λιγότερη ατομική βοήθεια με την παράλληλη συναισθηματική υποστήριξη του εκπαιδευτικού

Η μετάβαση

- Α΄ Δημοτικού

- Ε΄ Δημοτικού

Από την παρεούλα στην σχ. Τάξη Διαφορές & ομοιότητες

Αίθουσα 1ης δημοτικού, το 1902

(Γερμανός, 2006)

Δημοτικό σχολείο Κοζάνης, 2006

30^ο Δημ. Σχολείο Βόλου

Πως μαθαίνουν τα παιδιά

- Καθώς βλέπουν, αγγίζουν, μυρίζουν, γεύονται και κινούνται στο χώρο.
- Καθώς πειραματίζονται με μια ευρεία ποικιλία υλικών.
- Καθώς μιλούν, ακούν τους άλλους, παρακολουθούν, ρωτούν και απαντούν.
- Καθώς προσπαθούν να επιλύουν προβλήματα και να δίνουν απαντήσεις στα ερωτήματα τους, ακόμη και αν κάνουν λάθη.
- Καθώς δοκιμάζουν σε διάφορες καταστάσεις τις λύσεις που δίνουν και αξιολογούν τα αποτελέσματα των πράξεών τους.
- Καθώς συνδέουν πράγματα όμοια και ανόμοια και ανακαλύπτουν τις σχέσεις και την αλληλεπίδρασή τους.
- Καθώς συνεργάζονται με τους άλλους, ενηλίκους και συνομηλίκους, και ενεργούν από κοινού.
- Καθώς μιμούνται και αντιγράφουν τις πράξεις, τις στάσεις και τη γλώσσα των άλλων.
- Καθώς προσποιούνται και δοκιμάζουν ρόλους. (ΔΕΠΠΣ, σ. 21)

Μαθησιακές περιοχές

Μαθηματικά: Χώρος & Γεωμετρία

- Θέσεις διευθύνσεις και διαδρομές
 - Να εντοπίζουν και να περιγράφουν θέσεις, διευθύνσεις και διαδρομές στο χώρο ως προς διαφορετικά συστήματα αναφοράς με τη χρήση απλών χωρικών εννοιών
- Ανάγνωση χαρτών
 - Να αναγνωρίζουν οικείους απλούς χάρτες, εντοπίζοντας θέσεις και διαδρομές
- Δόμηση χώρου και συντεταγμένες
 - Να εντοπίζουν, να περιγράφουν και να αναπαριστούν θέσεις, διευθύνσεις και διαδρομές σε τετραγωνισμένα περιβάλλοντα

Κοινωνικές Επιστήμες: Άνθρωποι χώρος & Περιβάλλον

- Γεωγραφικός χώρος: χωρικές έννοιες
 - Να κατανοούν και να χρησιμοποιούν λέξεις και φράσεις οι οποίες περιγράφουν τη θέση, την απόσταση και την κατεύθυνση
- Γεωγραφικός χώρος: μέσα αναπαράστασης
 - Να χρησιμοποιούν εργαλεία της γεωγραφίας όπως οι χάρτες και η υδρόγειος σφαίρα για να βρουν τις πληροφορίες που χρειάζονται για μια περιοχή ή μια διαδρομή

Το ΔΕΠΠΣ για το Νηπιαγωγείο

Είναι ένα οργανωμένο σύστημα εργασίας το οποίο

- σκιαγραφεί το τι θα πρέπει να μάθουν τα παιδιά
- τις διαδικασίες με τις οποίες επιτυγχάνονται
- το τι πρέπει να κάνει ο εκπαιδευτικός &
- ταυτόχρονα θέτει το πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η μάθηση και η διδασκαλία.

Προκειμένου δε να είναι αναπτυξιακά κατάλληλο και αποτελεσματικό για όλα τα παιδιά του Νηπιαγωγείου θα πρέπει:

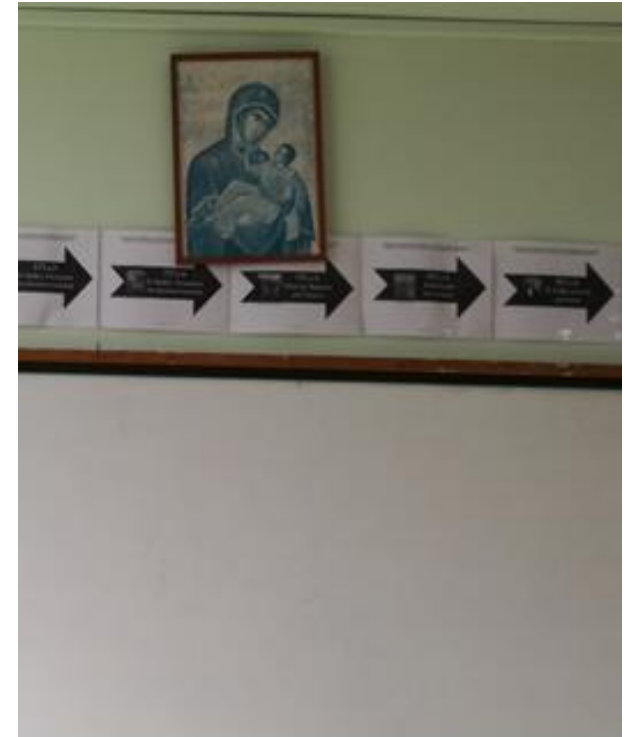
να θέτει ρεαλιστικούς στόχους και να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των παιδιών αυτής της ηλικίας

Να προσαρμόζεται με ευελιξία στις ανάγκες, στις ικανότητες και στις κλίσεις του κάθε παιδιού και να εξασφαλίζει την ενεργητική συμμετοχή όλων των παιδιών, όπως είναι π.χ. τα παιδιά με ειδικές ανάγκες ή τα παιδιά με ιδιαίτερες

- Όχι αλλά είναι στα άμεσα σχέδια του σχολείου.
- (Όχι όσον αφορά τη μετάβαση απο το ισόγειο στον πρωτο όροφο. Από την αυλή προς το εσωτερικό του κτιρίου δεν υπάρχει κάποια ιδιαίτερη δυσκολία.) Γενικά όχι.

Να παρέχει ευκαιρίες για τη στήριξη της πολιτισμικής ταυτότητας και της γλώσσας όλων των παιδιών

Να ενισχύει την αλληλεπίδραση των παιδιών μεταξύ τους, τη συνεργασία με τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς των άλλων βαθμίδων και γενικά το άνοιγμα του σχολείου στην ευρύτερη κοινωνία

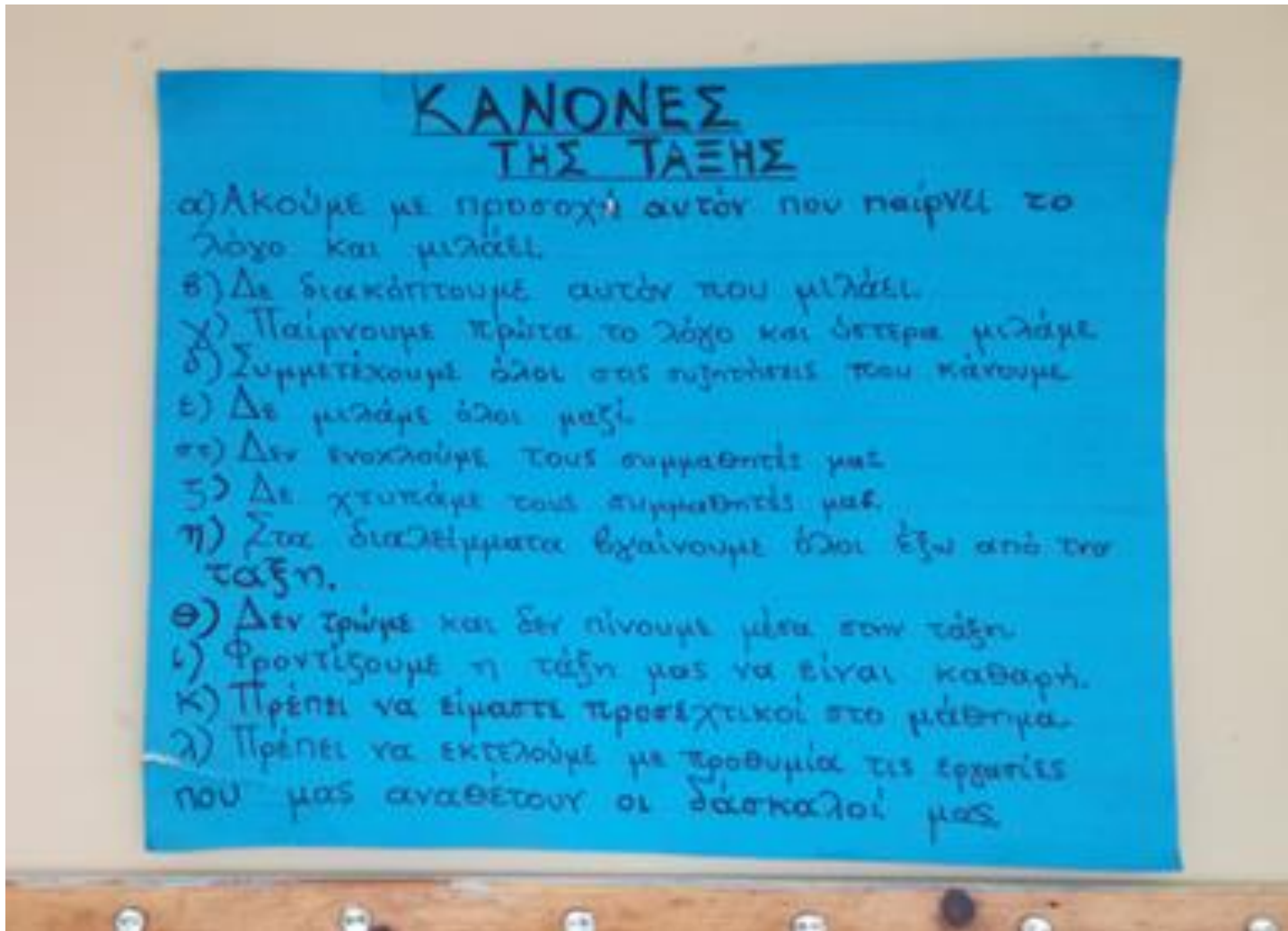
Να προκαλεί το ενδιαφέρον για τη μάθηση και να προάγει, τη γνώση, την κατανόηση και την ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων, στάσεων και αξιών

Να ενθαρρύνει την πρόσβαση σε ποικίλες πηγές της γνώσης, την επιλογή και τη χρήση ποικίλου υλικού την προσέγγιση και παρουσίαση διαφόρων θεμάτων με πολλούς τρόπους

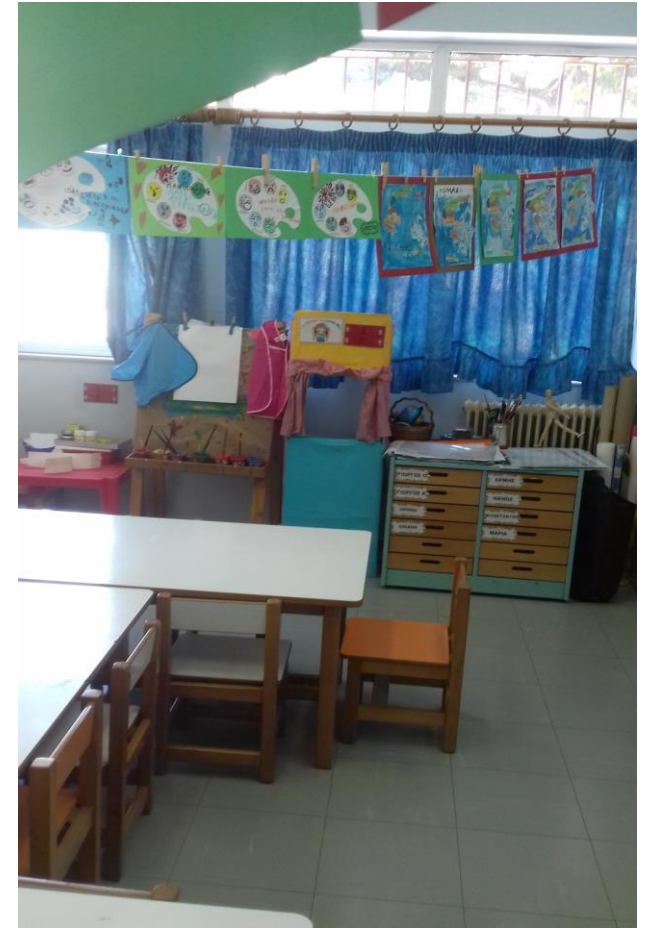

Να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους, να εξασκούν τις δεξιότητες τους και να συνεχίζουν να μαθαίνουν διαρκώς προάγοντας την αναζήτηση, την αιτιολόγηση, την κριτική σκέψη, τη λήψη αποφάσεων, τη λύση προβλημάτων

- Να ενσωματώνει την αξιολόγηση στο πρόγραμμα
- Να βασίζεται στις προ υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες και να συνδέει τη γνώση με την καθημερινή πρακτική στο σχολείο
- Να ενιαιοποιεί τη γνώση, να προάγει τη διαθεματικότητα
- Να επιτρέπει στα παιδιά να κάνουν λάθη, να μην επιδιώκει την εξασφάλιση των “σωστών” απαντήσεων, αλλά να αξιοποιεί ανάλογα τα λάθη τους κατά το σχεδιασμό του εκπαιδευτικού έργου

Να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να αναπτύσσουν και να εκφράζουν ιδέες και συναισθήματα με πολλούς τρόπους, όπως με το παιχνίδι, τη δραματοποίηση, τη γραφή, τη ζωγραφική, κ. ά.

Να ενισχύει την αυτοαντίληψη και αυτονομία

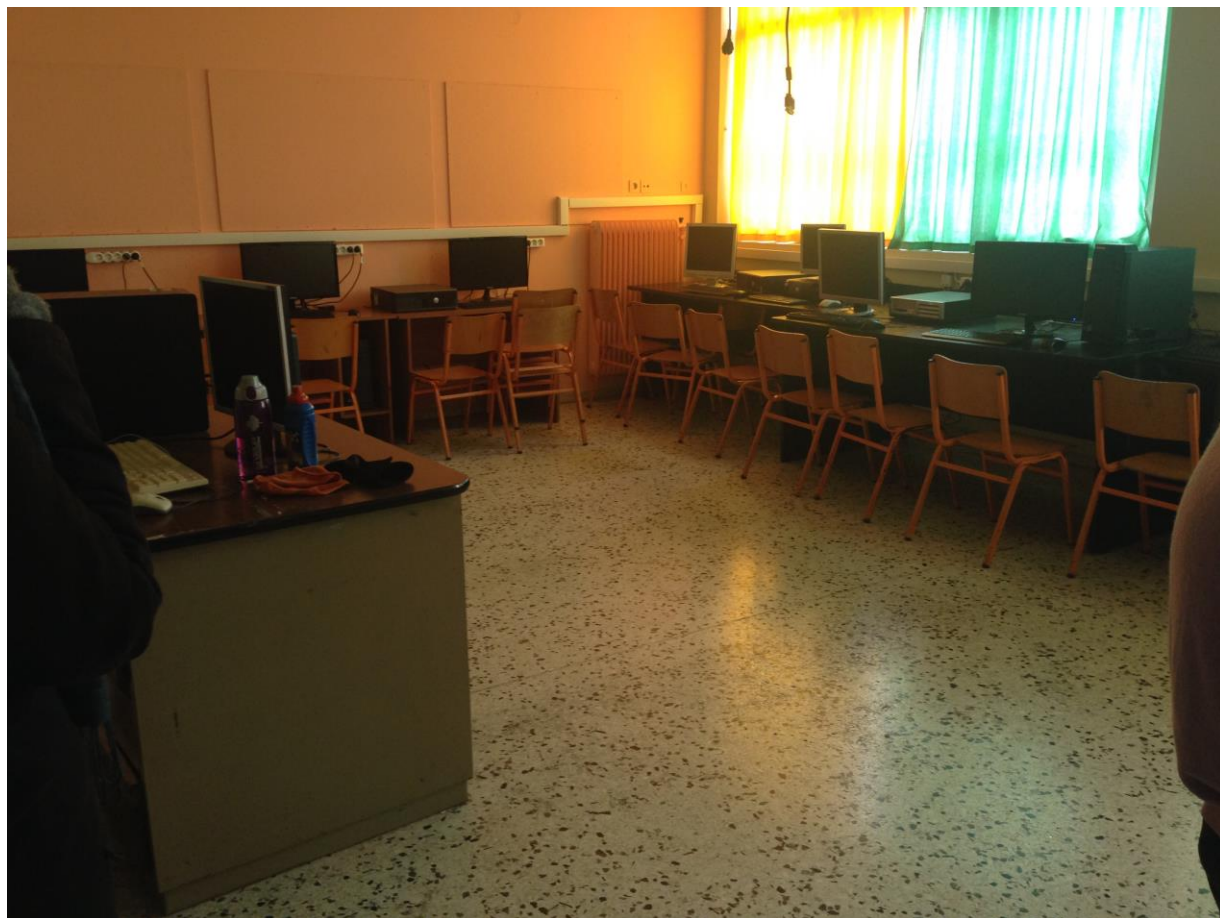
Να στηρίζει το ρόλο της γλώσσας σε όλα τα προγράμματα

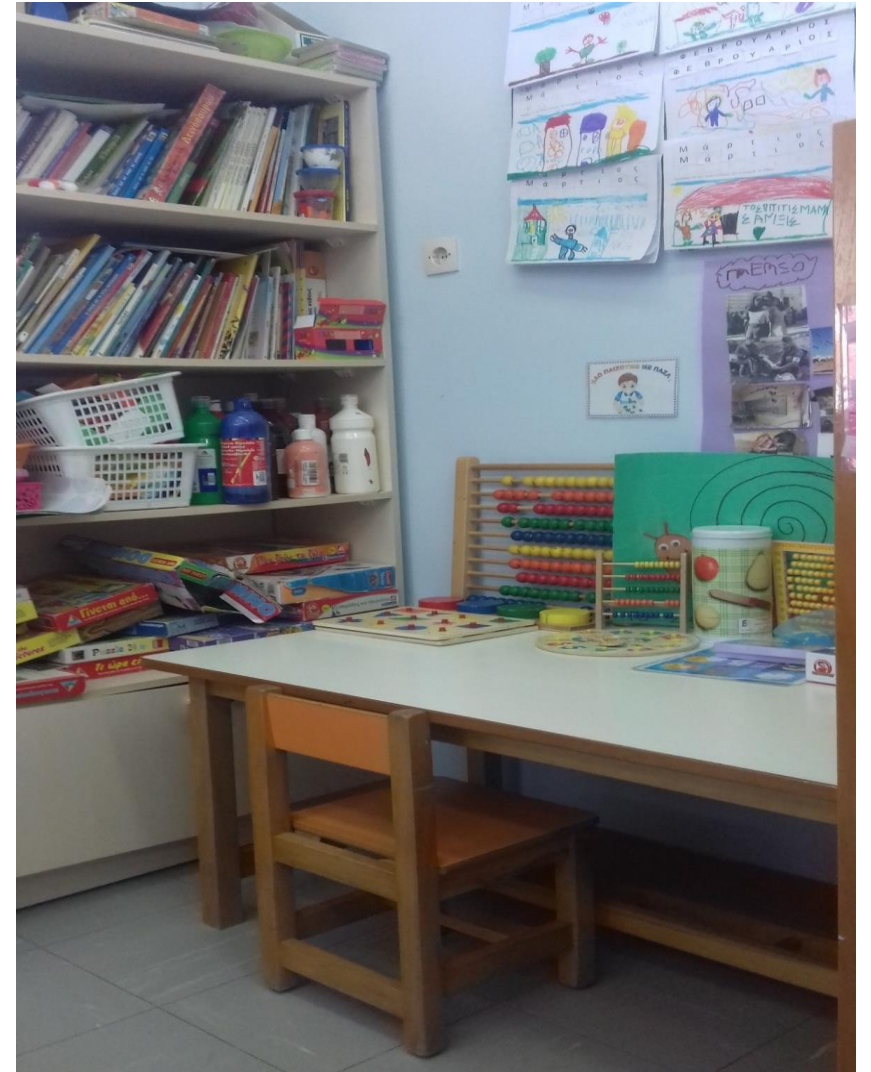
Να αναδεικνύει το παιχνίδι ως τον πυρήνα του όλου προγράμματος

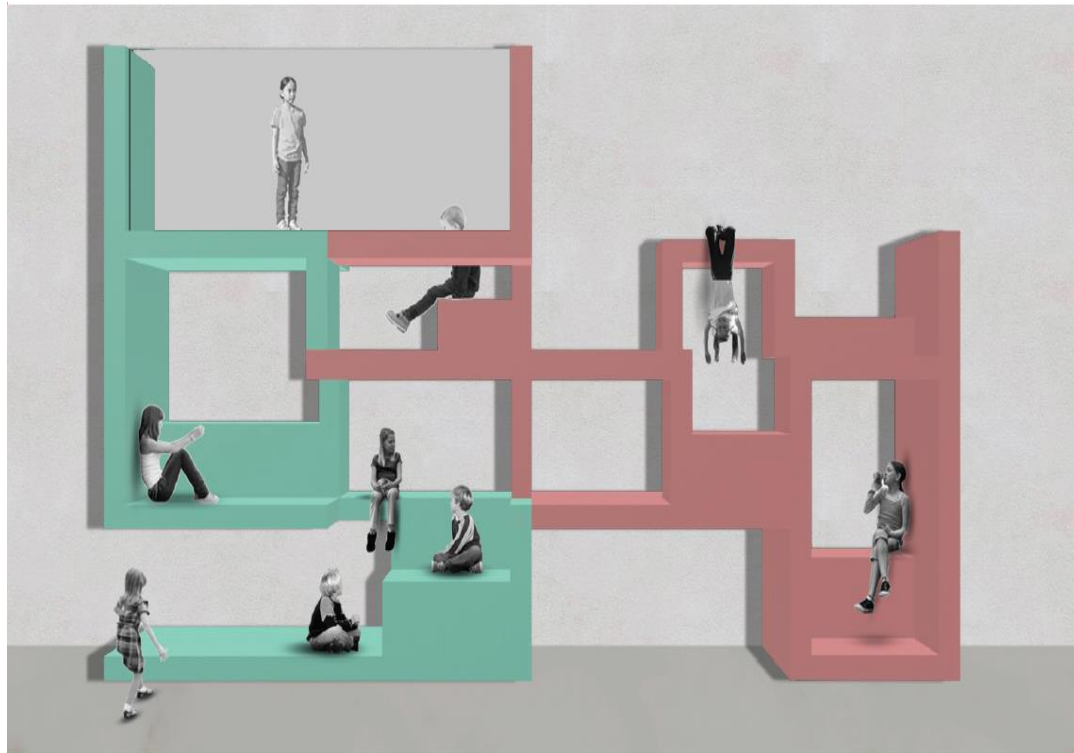

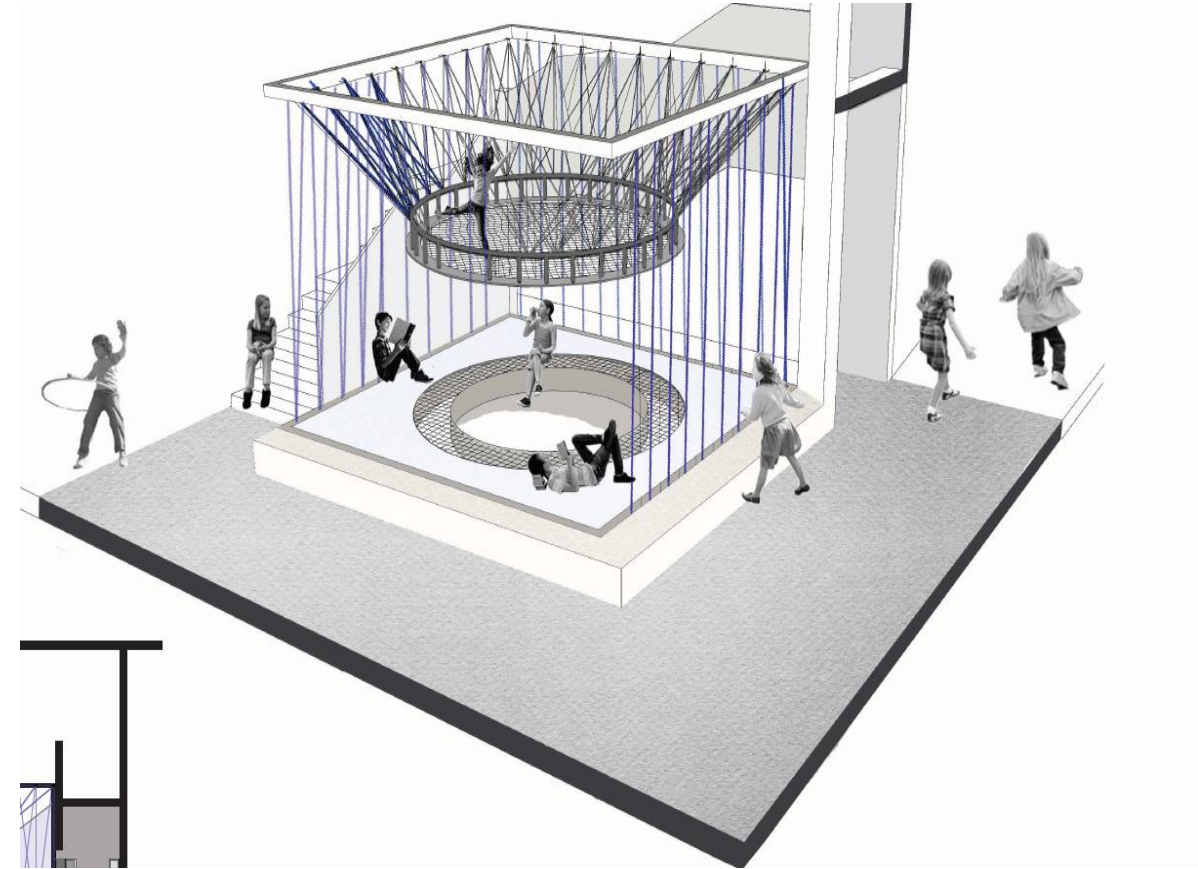
Να ενσωματώνει όπου είναι δυνατόν, την τεχνολογία στις διάφορες δραστηριότητες του προγράμματος και να αξιοποιεί ποικιλία πηγών πληροφόρησης, όπως το διαδίκτυο

Να μπορεί να ανανεώνεται συνεχώς και να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες προκλήσεις της εποχής μας.

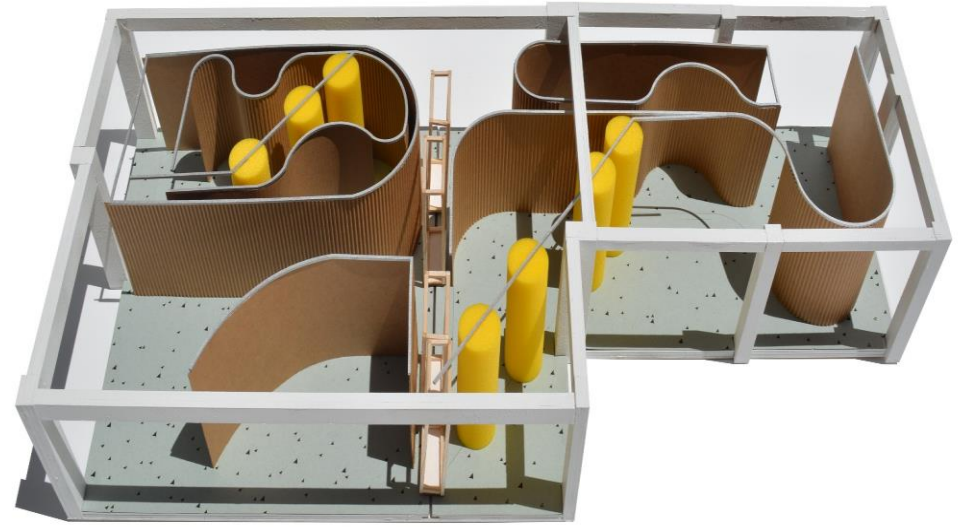

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ | ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΑΙΘΟΥΣΑ 1
ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΑΚΕΤΑΣ 1.20

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ | ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΑΙΘΟΥΣΑ II
ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΑΚΕΤΑΣ 1.20

ΚΑΤΟΨΗ | ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΑΙΘΟΥΣΑ II
ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΑΚΕΤΑΣ 1.20

Εσωτερικός χώρος

1. Περιγραφή του κτηρίου στο οποίο στεγάζεται το Σχολείο (Συστεγαζόμενο με άλλο δημοτικό σχολείο ή όχι. Τμήματα από τα οποία αποτελείται.)
2. Υπάρχουν εξειδικευμένες αίθουσες- χώροι, και αν ναι πώς ονομάζονται;
3. Τι είδους εξοπλισμός υπάρχει στους κοινόχρηστους χώρους και τι ποσοστό απευθύνεται στα παιδιά;
4. Οι κοινόχρηστοι χώροι πώς χρησιμοποιούνται από τα παιδιά και από τους δασκάλους; Αξιοποιείται από τον/την εκπαιδευτικό για την μαθησιακή διαδικασία και αν ναι, πώς;(Αν δεν υπάρχουν παιδιά την ώρα της επίσκεψης ρωτήστε τον εκπαιδευτικό)
5. Υπάρχουν μεταβατικοί χώροι; Πώς είναι διαμορφωμένα τα κατώφλια από την αυλή στο διάδρομο και από το διάδρομο στην τάξη;
6. Σημειώστε τα διαφορετικά είδη υλικών και επιφανειών που διαμορφώνουν το εσωτερικό.
7. Υπάρχει μέριμνα για την κίνηση/ πρόσβαση παιδιών με κινητικά προβλήματα;
8. Τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να έχουν οπτική πρόσβαση στο εκτός σχολικού χώρου, περιβάλλον; (τοποθέτηση παραθύρων- κουρτινών, στοριών)
9. Σε ποια διάταξη είναι τοποθετημένα τα τραπέζια εργασίας των παιδιών;
10. Υπάρχει δυνατότητα αναδιαμόρφωσης του χώρου από τα παιδιά (αναδιάταξη των καθισμάτων και των τραπεζιών) ή οποιασδήποτε παρέμβασής τους στο χώρο;
11. Πού προβλέπεται να κάθονται η εκπαιδευτικός και τα παιδιά;
12. Τι είναι αναρτημένο στους τοίχους; Σημειώστε ενδεικτικά έργα που υπάρχουν στους τοίχους. Κατασκευές των παιδιών; Άλλες δημιουργίες; Αποκαλύπτει δραστηριότητες των παιδιών στην τάξη; Ποιος τα έχει φτιάξει;
13. Τα παιδιά φαίνεται να έχουν ασχοληθεί με τη διαμόρφωση του χώρου;
14. Περιγράψτε τις συνθήκες θερμοκρασίας, υγρασίας, αερισμού.
15. Πού βρίσκονται οι τουαλέτες των παιδιών; Πού είναι τοποθετημένες οι βρύσες;
16. Γενικώς, γνωρίζουμε ότι ο χώρος αποτυπώνει τις δραστηριότητες των παιδιών. Μπορείτε να περιγράψετε όσα σας 'μαρτυράει' ο χώρος της συγκεκριμένης τάξης;

5. Υπάρχουν μεταβατικοί χώροι; Πώς είναι διαμορφωμένα τα κατώφλια από την αυλή στο διάδρομο και από το διάδρομο στην τάξη;

- Δεν θα έλεγα ότι οι μεταβατικοί χώροι του σχολείου είναι ιδιαίτερα μελετημένοι, πρόκειται απλά για κενά και διαδρόμους που ενώνουν τους χώρους και λειτουργούν σαν εσωτερική αυλή. Από την αυλή στο διάδρομο υπάρχει ένας χώρος μετάβασης ο οποίος για λόγους ασφαλείας κλείνεται με κάγκελα. Από το διάδρομο στην τάξη δεν υπάρχει μεταβατικός χώρος.
- Δύο είναι οι μεταβατικοί χώροι από την αυλή στο εσωτερικό του σχολείου. Στον έναν βρίσκονται τουαλέτες, κυλικείο και βρύσες, τα οποία χωρίζονται από την αυλή με σιδερένιο ρολό. Ο άλλος χωρίζεται από την αυλή με καγκελόπορτα. Πολλές από τις πόρτες των τάξεων βρίσκονταν σε εσοχές.
- Στην είσοδο ο χώρος μετάβασης από το προαύλιο στο εσωτερικό του σχολείου βρίσκεται σε υποχώρηση με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας στεγασμένος και προφυλαγμένος από κάγκελα χώρος. Σχετικά με την μετάβαση από το διάδρομο στις αίθουσες διδασκαλίας πάλι παρατηρείται μια υποχώρηση του τοίχου στο σημείο της πόρτας σηματοδοτώντας την είσοδο στην αίθουσα.
- Οι μεταβατικοί χώροι δεν έχουν κάποια ιδιαίτερη αρχιτεκτονική επιμέλεια αλλά έχουν φιλοτεχνηθεί ιδιαίτερα καλλιτεχνικά και με ζήλο από τους μικρούς μαθητές με την βοήθεια των δασκάλων τους και φοιτητών του Π.Θ. Οι μικροί μαθητές στολίσανε κάποιους τοίχους των διαδρόμων με τις ζωγραφιές τους και τα κολλάζ τους. Τα κατώφλια δεν χρίζουν ιδιαίτερης προσοχής καθώς και το σύνολο του οικοδομήματος διότι είναι μία συμβατική κατασκευή από μπετόν χωρίς να έχει εξεζητημένο σχεδιασμό.

8. Τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να έχουν οπτική πρόσβαση στο εκτός σχολικού χώρου, περιβάλλον; (τοποθέτηση παραθύρων- κουρτινών, στοριών)

- Όλες οι αίθουσες είναι πολύ καλά φωτισμένες αφού έχουν τοποθετηθεί μεγάλα παραθύρα σε ολο το μήκος των τοιχών με θέα προς τα έξω. Για προστασία σε όλα τα παραθύρα υπάρχει κάποιο είδος καγκελου χωρίς να εμποδίζει ιδιαίτερα στην οπτική πρόσβαση στους χώρους εκτός σχολείου. Στους διαδρομούς και την σκάλα αλλά και στους περισσότερους εσωτερικούς κοινοχρηστούς χώρους έχουμε επίσης μεγάλο αριθμό παραθύρων που είτε βλέπουν στον προαυλιο χώρο ,δρομο και στις μονοκατοικίες/πολυκατοικίες (που απέχουν από το σχολείο μόνο έναν δρομο) είτε στο πίσω μέρος του σχολείου. Τέλος υπάρχουν παντού κουρτίνες που κατά την ώρα τις επισκεψής μας ήταν όλες ανοιχτές.
- Ναι, τα παιδιά έχουν πολύ καλή οπτική πρόσβαση στον εκτό σχολικού χώρου περιβάλλον λόγω των κατά μήκος όλης της αίθουσας παραθύρων. Παράλληλα υπάρχουν κουρτίνες τις οποίες μπορούν να κλείνουν σε περίπτωση που τους αποσπάται η προσοχή.
- Τα παιδιά μπορούν να έχουν οπτική επαφή με τον έξω χώρο παράλληλα όμως υπάρχουν σε όλες τις αίθουσες κουρτίνες από χοντρά υφάσματα και έντονα χρώματα (κίτρινο, πράσινο), οι οποίες όταν χρησιμοποιούνται αποκλείουν εντελώς την οπτική επαφή.

9. Σε ποια διάταξη είναι τοποθετημένα τα τραπέζια εργασίας των παιδιών;

- Παρατηρήσαμε ότι τα τραπέζια εργασίας των παιδιών διαφέρουν από αίθουσα σε αίθουσα. Σε κάποιες αίθουσες είναι τοποθετημένα σε ομάδες τριών με τεσσάρων θρανίων μαζί ενώ σε άλλες ακολουθείται η τυπική διάταξη θρανίων στη σειρά. Αυτό συνήθως συμβαίνει ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών και είναι επιλογή του κάθε δασκάλου ανάλογα με τον τρόπο διδασκαλίας που ακολουθεί.
- Η διάταξη των τραπεζιών εργασίας δεν είναι καθορισμένη. Σε ορισμένες αίθουσες τα θρανία βρίσκονται σε σειρά το ένα πίσω από το άλλο, και σε άλλες σχηματίζουν σχήμα Π, άλλοτε πιο κοντά κι άλλοτε απομακρυσμένα από την έδρα.
- Η διάταξη των τραπεζιών είναι διαφορετική σε κάθε αίθουσα και μεταβάλλεται ανάλογα με τον τρόπο μαθήματος που επιλέγει ο κάθε δάσκαλος, τον αριθμό και τη συμπεριφορά των παιδιών.

10. Υπάρχει δυνατότητα αναδιαμόρφωσης του χώρου από τα παιδιά (αναδιάταξη των καθισμάτων και των τραπεζιών) ή οποιασδήποτε παρέμβασής τους στο χώρο;

- Στις αίθουσες υπάρχει δυνατότητα αναδιάταξης των θρανίων-τραπεζιών και των καθισμάτων από τους μαθητές καθώς επίσης και αρκετή ελευθερία στην διαμόρφωση της διακόσμησης των τοίχων με σχέδια, εργασίες, κατασκευές, κολλάζ και τοιχογραφίες.
- Τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να αναδιαμορφώσουν το χώρο και τη διάταξη των καθισμάτων και τραπεζιών βέβαια υπό την επίβλεψη του δασκάλου. Αυθαίρετες παρεμβάσεις από τα παιδιά δεν υπάρχουν στους χώρους, υπάρχουν όμως εργασίες και χειροτεχνίες οι οποίες γίνονται σε συνεργασία με τον δάσκαλο.
- Ναι υπάρχει δυνατότητα αναδιαμόρφωσης των καθισμάτων αφού όπως παρατηρήθηκε τα καθίσματα ήταν τοποθετημένα έτσι ώστε να εξυπηρετούν τις ανάγκες του εκάστοτε μαθήματος. Επιπλέον, τα παιδιά παρεμβαίνουν στη διαμόρφωση της αίθουσας αναρτώντας στους τοίχους τις κατασκευές τους.
- Ναι, η διάταξη των θρανίων γίνεται σε συμφωνία του διδάσκοντα με τους μαθητές και επιπλέον αναρτούν τις εργασίες τους στους τοίχους της αίθουσας

11. Πού προβλέπεται να κάθονται η εκπαιδευτικός και τα παιδιά;

- Η εισοδος στις τάξεις φανερώνει ότι υπάρχει πολυμορφία στην διαταξη των θρανίων σε σχέση με την έδρα του δασκαλού/ας. Σε μαθηματα με μικροτερο πληθος μαθητων ειδαμε οτι τα θρανια και η εδρα ηταν κολλητα δημιουργωντας μια ομαδα δασκαλος-μαθητες ετσι ο δασκαλος με το απλωμα του χεριου ειχε προσβαση σε ολα τα παιδια, αυτο το ειδαμε κυριως στην αιθουσα ενισχυτικης διδασκαλιας.Στις αιθουσες με τα μαθηματα του κυριου προγραμματος ειδαμε και την τυπικη διαταξη σε σειρες αλλα και την ομαδοποιηση των θρανιων,η αποφαση αυτη εχει να κανει με τον δασκαλο/α και με τον τροπο που προβλεπει να κανει το μαθημα του αλλα απο οτι μας ενημερωσε ο διευθυντης παντα υπαρχει συζητηση με τα παιδια και μπορουν να προτινουν καποια αλλαγη.Τελος το γραφειο του δασκαλου ειναι κοντα παντα στον πινακα και σε σημειο ωστε ολες οι θεσεις τον μαθητων να εχουν καθαρη οπτικη επαφη.
- ο/η εκπαιδευτικός προβλέπεται να κάθεται στην έδρα και τα παιδιά στα θρανία τους, ωστόσο νεότερες τάσεις στην εκπαίδευση θέλουν τον εκπαιδευτικό να είναι εν κινήσει σε μεγάλο μέρος του μαθήματος για να κρατάει περισσότερο το ενδιαφέρον και την προσοχή των μαθητών.

12. Τι είναι αναρτημένο στους τοίχους της τάξης ή των υπόλοιπων χώρων; Σημειώστε ενδεικτικά έργα που υπάρχουν στους τοίχους. Κατασκευές των παιδιών; Άλλες δημιουργίες; Αποκαλύπτει δραστηριότητες των παιδιών; Ποιος τα έχει φτιάξει;

- Στις περισσότερες τάξεις υπάρχουν αναρτημένες ζωγραφιές ή εργασίες των παιδιών που ξεδιπλώνουν τη διαδικασία διαμόρφωσης του μαθήματος. Στις μικρότερες τάξεις ιδιαίτερα (πρώτη-δευτέρα δημοτικού) υπάρχουν αφίσες με αριθμούς, συλλαβές και λέξεις που είναι συνήθως φτιαγμένες από τους δασκάλους για να βοηθήσουν τους μαθητές τους να αφομοιώσουν ευκολότερα τις γνώσεις που διδάσκονται. Σε μεγαλύτερες τάξεις η διακόσμηση είναι πιο απλή αφού δεν υπάρχουν ζωγραφιές παρα μόνο κάποιες εργασίες όπως εκθέσεις γραμμένες από τα παιδιά.
- Στους τοίχους, στις ποδιές των παραθύρων και των φεγγιτών καθώς και στους τοίχους και τις πόρτες του σχολείου υπάρχουν κατασκευές και χειροτεχνίες των μαθητών. Είναι αισθητή η παρουσία των μικρών μαθητών παντού μέσα στο σχολείο διότι κατά ένα πολύ μεγάλο μέρος του έχει διακοσμηθεί απ' αυτά τα παιδιά.
- Οι τοίχοι είναι γεμάτοι από χειροτεχνίες, ειδικά στις μικρότερες τάξεις του δημοτικού. Υπάρχουν χειροτεχνίες οι οποίες είναι φτιαγμένες από το δάσκαλο για να βοηθήσουν στην εκμάθηση της αλφαβήτου, της προπαίδειας, των ημερών της εβδομάδας, των μηνών κτλ. Επίσης υπάρχουν χειροτεχνίες στις οποίες υπήρχε και συμμετοχή από τα παιδιά τόσο για την διακόσμηση της τάξης ανάλογα με την εποχή (χριστούγεννα, πάσχα, απόκριες) όσο και για την γνωριμία και κοινωνικοποίηση των παιδιών. Παράλληλα υπάρχουν χειροτεχνίες οι οποίες περνάνε μηνύματα στα παιδιά π.χ κατά της βίας ή του ρατσισμού αλλά υπάρχουν χειροτεχνίες οι οποίες θέτουν τα πλαίσια και τους όρους καλής συμπεριφοράς μέσα στην τάξη, και στις δύο περιπτώσεις πρόκειται περισσότερο για δημιουργίες του εκπαιδευτικού, τα παιδιά μπορεί να έχουν μερική ή και καθόλου συμμετοχή σε αυτές.

13. Τα παιδιά φαίνεται να έχουν ασχοληθεί με τη διαμόρφωση του χώρου;

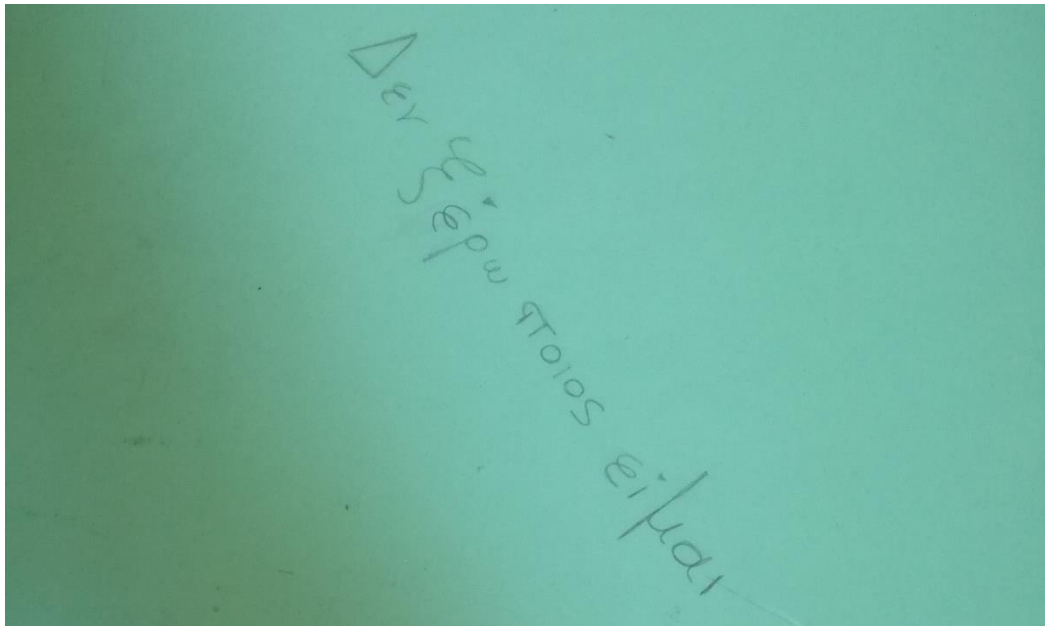
- Στις πρώτες τάξεις του δημοτικού είναι αναρτημένες χειροτεχνίες των μαθητών κυρίως αλλά με τη βοήθεια των δασκάλων, που αποκαλύπτουν πως ακόμα και από τις πρώτες τάξεις του δημοτικού ασχολούνται με το χριστιανισμό (Νηστεία-Καλή Σαρακοστή), παρ' όλο που το παιδί δεν είναι σε ηλικία να αποφασίσει αν θέλει να ακολουθήσει κάποια θρησκεία, και αν ναι, ποια.
- Πέρα από τις χειροτεχνίες και τις εργασίες τα παιδιά δεν φαίνεται να έχουν ελευθερία ως προς τη διαμόρφωση του χώρου αυτοβούλως.
- Ναι, στους τοίχους των τάξεων αλλά και με ζωγραφιές και φωτογραφίες στους διαδρόμους.

16 Γενικώς, γνωρίζουμε ότι ο χώρος αποτυπώνει τις δραστηριότητες των παιδιών. Μπορείτε να περιγράψετε όσα σας 'μαρτυράει' ο χώρος του σχολείου;

- Είναι φανερό, ότι οι μαθητές και ο χώρος αλληλεπιδρούν με έναν τρόπο, ιδιαίτερο και φυσικά, η πληθώρα χρωμάτων και καλλιτεχνικών παρεμβάσεων, προέρχεται από την διάθεση και τις δραστηριότητες των παιδιών.
- Έντονη φαίνεται η δράση των παιδιών όσον αφορά τη διακόσμηση της τάξης. Οι παρεμβάσεις βέβαια αφορούν μόνο ζωγραφιές ή κάποια κολλάζ στους τοίχους και όχι κάποια μεγαλύτερη ή τρισδιάστατη κατασκευή. Μπορούμε να διακρίνουμε επίσης ότι τα έργα έχουν διαμορφωθεί στα πλαίσια κάποιου μαθήματος ή μιας κοινής θεματικής (πχ παροιμίες). Κυριαρχεί μια επιθυμία για διαδραστικότητα και ομαδικότητα όπως μαρτυρεί η τοποθέτηση των θρανίων.
- Η διάταξη των θρανίων σε κάθε τάξη είναι το στοιχείο που φανερώνει περισσότερο για το μάθημα και τον τρόπο που γίνεται, για παράδειγμα όταν βλέπουμε τραπέζια ενωμένα καταλαβαίνουμε ότι έχει επιλεγθεί τα παιδιά να δουλεύουν σε ομάδες μέσα στο μάθημα. Επίσης ο εξοπλισμός των εξειδικευμένων τάξεων εννοείται ότι προδίδει τι συμβαίνει σε καθεμία από αυτές. Στις μεγαλύτερες τάξεις ωστόσο θα έλεγα ότι είναι δυσκολότερο να καταλάβει κανείς τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα σε αυτές καθώς δεν υπάρχουν οι χειροτεχνίες και οι εργασίες στους τοίχους όπως στις μικρότερες, εξαιτείται βέβαια η περίπτωση της διάταξης των θρανίων η οποία ισχύει για όλες τις τάξεις.

16. Γενικώς, γνωρίζουμε ότι ο χώρος αποτυπώνει τις δραστηριότητες των παιδιών. Μπορείτε να περιγράψετε όσα σας 'μαρτυράει' ο χώρος του σχολείου;

- Στις μικρές τάξεις του Δημοτικού μπορούμε να καταλάβουμε πως η εκμάθηση είναι ακόμα ένα παιχνίδι. Υπάρχουν παντού στην αίθουσα αναρτημένες χειροτεχνίες οπότε αφιερώνεται πολύς χρόνος σε αυτό και με κάποια κόλπα συνδυάζεται η διδασκαλία.
- Στις μεγαλύτερες τάξεις του Δημοτικού η διδασκαλία έχει πάρει την πιο κλασική μορφή της καθώς στο χώρο είναι πια αναρτημένα στοιχεία κυρίως εκπαιδευτικού περιεχομένου, καθώς και θρησκευτικού. Ακόμα, θεωρώ πολύ θετικό το ότι υπάρχουν ζωγραφιές στον τοίχο διότι είναι σαν τα εισάγουν τα παιδιά στην τέχνη του δρόμου. Κατά τη γνώμη μου, για ένα παιδί του συγκεκριμένου δημοτικού θα είναι πολύ φυσιολογικά τα γκράφιτι στους τοίχους. Τέλος, δε με παραξένεψε το ότι ήδη από αυτή την ηλικία γράφουν στα θρανία όμως μου έκανε μεγάλη εντύπωση το «Δεν ξέρω ποιος είμαι» που έχει γράψει στο θρανίο του ένα παιδάκι τετάρτης δημοτικού!

- <https://www.architectureforchildren.net/blank-bibvh>
- <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/> (Αναλυτικό πρόγραμμα Δημοτικού)
- http://archeia.moec.gov.cy/sd/270/dee_nip_proscholiki_ekraidefsi.p_df (Αναλυτικό πρόγραμμα νηπιαγωγείου)

Ευελπιστούμε να...

- Συνειδητοποιήσετε την ανάγκη μιας αλληλεπιδραστικής **σχέσης ανάμεσα στη θεωρία & την πράξη** τόσο κατά το **σχεδιασμό** σχολικών κτηρίων όσο και στην αλληλεξάρτηση τους με το **παιδαγωγικό πλαίσιο** που θα πρέπει να τα χαρακτηρίζει.
- Αντιληφθείτε ότι η εκπαιδευτική πράξη είναι προϊόν επιλογών, συνειδητών ή ασυνείδητων, η επισήμανση και η στοχαστική διερεύνηση των οποίων αποτελεί βασική προϋπόθεση για την κατανόηση της εκπαιδευτικής πράξης... **στην προοπτική της βελτίωσης των κτηρίων που την υποστηρίζουν**